

PANDEMİ DÖNEMİNDE UZAKTAN EĞİTİMİN ÖZEL GEREKSİNİMLİ ÖĞRENCİLERİN EBEVEYNLERİNİN GÖRÜŞLERİNE GÖRE İNCELENMESİ

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Esra ÜRESİN¹, Şerife Şenay İLİK², Arzu ANIL³, Eda ALICIOĞLUGİL⁴

¹ Öğretmen, Mevlâna İlkokulu, Iğdır, Türkiye, esrauresin.91@gmail.com, ORCID: 0000-0001-6530-1267

² Dr. Öğr. Üyesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi, Özel Eğitim Bölümü, Zihin Engelliler Eğitimi Anabilim Dalı, Konya, Türkiye, senayilik@erbakan.edu.tr, ORCID: 0000-0001-7092-379JX

³ Öğretmen, Ereğli Rehberlik Araştırma Merkezi, Konya, Türkiye, anil-a@outlook.com, ORCID: 0000-0002-9747-565

⁴ Öğretmen, Selçuklu Özel Eğitim Meslek Okulu, Konya, Türkiye, edaatalay191@gmail.com, ORCID: 0000-0002-6943-9260

Geliş Tarihi: 28/05/2021 Kabul Tarihi: 26/07/2021

Öz: Bu araştırmada pandemi döneminde uzaktan eğitim alan özel gereksinimli öğrencilerin süreçten etkilenme düzeylerinin ebeveyn görüşlerine göre incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaçla araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden betimsel tarama yöntemi kullanılmıştır. Araştırmaya katılan katılımcılar özel gereksinimi olan çocukların ebeveynleridir. Araştırma Konya ve Iğdır illerinde gerçekleştirilmiş olup resmî özel eğitim sınıf ve okullarında eğitim gören 20 özel gereksinimli öğrencinin ebeveynlerinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşmeler Şubat-Mart-Nisan 2021 aylarını kapsayacak şekilde tamamlanmıştır. Görüşmeden elde edilen veriler nitel analiz tekniklerinden betimsel analiz yöntemiyle analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda, ebeveynlerin online içerikleri faydalı görenler olduğu kadar çocukların gelişim seviyelerine uygun olmadığını görenler de mevcuttur. Bir başka sonuç ise ebeveynlerin çocuklarını derse girme konusunda pekiştirici ve ceza yöntemleri kullandığı yönündedir. Ayrıca online içeriklerle etkileşimin artmasının

çocukların büyük çoğunluğunda uyku ve yemek düzensizlikleri ortaya çıkarmıştır. Aileler zararlı online içeriklerden çocuklarını korumak için çeşitli yöntemlere başvurmaktadır. Öğrencilerin aldığı uzaktan özel eğitimin hiçbir faydasını görmeyenlerin yanı sıra faydasını gören ebeveynler de bulunmaktadır. Bu ebeveynlerin görüşleri ise; ders tekrarının sağladığı yeni kazanımlar edindiği ve sosyalleşme sağladığı yönündedir.

Anahtar Kelimeler: Uzaktan eğitim, özel eğitim, özel gereksinim, ebeveynler.

EXAMINATION OF DISTANCE EDUCATION DURING THE PANDEMIC ACCORDING TO THE VIEWS OF THE PARENTS OF STUDENTS WITH SPECIAL NEEDS

Abstract: In this study, it is aimed to examine the levels of being affected by the education process of the students with special needs who receive distance education during the pandemic period, according to the views of the parents. For this purpose, the descriptive survey model is used in the research. Participants in the research were parents of children with special needs. The research was carried out in Konya and Iğdır provinces and was carried out with the participation of the parents of 20 students with special needs studying in official special education classrooms and schools. In this study, the interview method was used as a data collection tool. The interviews were completed to cover the months of February-March-April 2021. The data obtained from the interviews were analyzed by descriptive analysis method, one of the qualitative analysis techniques. As a result of the research, there are those among the parents who find online content useful as well as those who think that it is not suitable for the developmental levels of children. Another result is that parents use reinforcement and punishment methods for their children to attend the class. In addition, the increase in interaction with online content has revealed sleep and eating disorders in most children. Families use various methods to protect their children from harmful online content. In addition to those who do not benefit from the online special education that students receive at all, the opinions of the parents who find it beneficial are that it provides lesson repetition, new acquisitions, and socialization.

Keywords: Distance education, special education, special needs, parents.

Giriş

Pandemi; birden fazla ülke de ya da kıtada görülen ve çok geniş yayılma alanına sahip olan salgın hastalıklar için kullanılan genel bir terimdir. 2020 yılının başlarında Çin'in Wuhan kentinde ortaya çıktığı düşünülen COVID-19 virüsünün yayılmasıyla Dünya Sağlık Örgütü tarafından 11 Mart 2020 tarihinde Pandemi olarak ilan edilmesine sebep olmuştur (World Health Organization [WHO], 2020 s. 10). Her yaş grubunu çeşitli şekillerde etkileyen bu hastalık ölümlere de yol açmaktadır (Fronapfel ve Demchak, 2020). Bireylerin temasını en az seviyeye indirmek ve hastalığın kontrol altına alınmasını sağlamak amacıyla alınabilecek en makul önlem ise kişilerin sosyal izolasyonudur (Özdemir ve Pala, 2020). Bu bağlamda günlük hayatımızın pek çok alanı bu izolasyonlardan etkilenmiştir. Pek çok sektör bu süreçten etkilenirken, özellikle sosyal etkileşimin yoğun olduğu sektörlerde olumsuz yönde büyük etkilenmeler görülmüştür. Turizm, ulaşım, hizmet sektörünün yanı sıra en büyük sorun şüphesiz eğitim ve sağlık sektöründe olmuştur. Her bir kurum kendi bünyesinde salgının yayılmasını önlemek amacıyla birtakım tedbirler almış ve kısıtlamalara gitmiştir (Korkmaz ve Toraman, 2020). Kapalı alanlarda metrekare başına düşen kişi sayılarını sınırlandırma, esnek mesai uygulamaları, çevrim içi yöntemlerin kullanımı gibi tedbirler uygulanmıştır ve hâlâ uygulanmaya devam etmektedir.

Bu etkilenmenin en fazla hissedildiği alan ise eğitimidir (Küleççi-Akyuvaz ve Çakın, 2020). Özellikle okulların kapanması öğrenme kaybına, bireyler arasındaki öğrenme farklarının artmasına sebep olmuştur (WBR, 2020). Bu sorunların en aza indirgenmesi için tüm dünyada çevrimiçi uygulamalara geçilmiş, sanal sınıflar oluşturulmuştur. Böylece öğrencilerin öğrenme sürekliliğinin yanı sıra öğretmenleri ve sınıf arkadaşları ile sosyal iletişimlerinin korunması sağlanmaya çalışılmıştır (Reimers ve Schleicher, 2020). Ülkemizde de eğitim öğretimin yürütücüsü olan Millî Eğitim Bakanlığı ise virüsün kontrol altına alınması amacıyla 23 Mart 2020 tarihinden itibaren uzaktan eğitime geçmiştir. Ülkemizde ilk kez denenen uzaktan eğitim yöntemi çok kısa sürede eğitim sektöründe odak noktası olmuştur. Bu kapsamda Millî Eğitim Bakanlığı internet bağlantısı aracılığıyla öğrencilere ulaşmak amacıyla eğitim öğretim faaliyetlerini devam ettirmek için Eğitim Bilişim Ağı (EBA)'nı merkeze almıştır. Hem öğrenciler hem öğretmenler hem de veliler bu altyapı sayesinde eğitim öğretim

faaliyetlerine dâhil olmuşlardır. Öğretmenler tarafından planlanan dersler sayesinde her sınıf ve şubeden öğrenci eğitim görmeye devam edebilmiştir. Bunun yanı sıra TRT bünyesinde kurulan TRT İlkokul, TRT Ortaokul, TRT Lise kanallarıyla mevcut müfredat konuları öğretmenler tarafından işlenmiştir. Tüm kanalların günlük ders saatleri ve bu derslerde işlenecek konular sosyal medya ve kanallar aracılığıyla duyurularak öğrenci ve velilere bilgilendirmeler yapılmıştır.

Uzaktan eğitim faaliyetleri, öğretenele öğrenenin aynı ortamda bulunma zorunluluğunun olmadığı, derslerin e-posta ya da diğer teknolojik imkânlarla yürütüldüğü bir eğitim modeli şeklinde karşımıza çıkmaktadır (İşman, 2011). Uzaktan eğitim günün herhangi bir saatinde yapılabilmesi ve bireylere esnek zaman ile mekân sunması sebebiyle oldukça avantajlı bir model olarak görülse de bu modelin dezavantajları da mevcuttur. Bu dezavantajlar öğrencilerin sosyalleşmesini kısıtlama, sınıf içerisindeki dezavantajlı ve yardımsız öğrenemeyen öğrencilere ulaşamama, uygulama derslerinin yeterince verimli yapılamaması şeklinde sıralanabilir (Kaya, 2002).

COVID-19 pandemi süreci ile alakalı eğitim alanında yapılan çalışmalara bakıldığında, pandemi sürecinde öğrencilerin karşılaştığı sorunların yanı sıra aileler ve öğretmenlerin de karşılaştığı sorunlar ele alınmıştır. Yapılan çalışmaların büyük çoğunluğu, öğrencilerin ve öğretmenlerin pandemi sürecinde karşılaştıkları güçlükler ve çözüm önerilerine odaklanmıştır (Mengi, Alpdoğan, 2020; Akbayrak Vural ve Açar, 2021). Ayrıca pandeminin psikolojik etkileri de incelenmiş olup; Turan ve Akkaynak (2020) pandemi sürecinde özel eğitim öğretmenlerinde tükenmişlik sendromunun meydana geldiğini tespit etmişlerdir. Pandemi döneminde ailelerin yaşadıkları incelenmiş, sürecin aileyi olumsuz etkilediği ve bu süreçte ailelere gerekli desteklerin sağlanmadığı ortaya çıkmıştır (Karahana, Parlak, Demiröz, Kaya ve Kayhan, 2021; Çetin ve Ercan, 2021; Sardohan Yıldırım ve Bozok, 2021). Ayrıca aile ve öğretmenlerin pandemi sürecinde ihtiyaçlarını belirleyen ve bu ihtiyaçlara cevap arayan çalışmalara da rastlanmaktadır (Şenol ve Yaşar, 2021; Kurt Kurtoğlu, Erden, 2020).

Mengi ve Alpdoğan (2020)'ın çalışmasında uzaktan eğitimin eğitsel ve sosyal açıdan birçok soruna neden olduğu belirlenmiş olup bu süreçte aile ile iş birliğinin önemine vurgu yapılmıştır. Parmigiani, Benigno, Giusto, Silvaggio ve Sperandio (2021)

yaptıkları çalışmada da öğretmenlerin salgın sürecine ilişkin görüşlerini almışlar, neredeyse öğretmenlerin tamamı uzaktan eğitim sürecinin aile desteği olmadan yürütülemeyeceğini dile getirmişlerdir. Başaran Aksoy (2020), yaptığı çalışmada pandemi sürecinde ailelerin, aşırı ekran kullanımına bağlı ve ev içi yüklerinin artması nedeniyle aşırı stresle yüklendikleri sonucunu elde etmişlerdir. (Karahana, Parlak, Demiröz, Kaya ve Kayhan, 2021; Sardohan Yıldırım ve Bozok, 2021) Ailelerden alınan bilgiye göre özellikle ağır derecede yetersizliğe sahip bireyler ile otizm spektrum bozukluğu olan bireylerde eğitimin kesintiye uğraması davranış problemlerinin oluşmasına ve var olan becerilerin gerilemesine sebep olduğunu belirtmiştir.

Yapılan çalışmalar uzaktan eğitim ile ilgili pek çok çözüm önerileri sunmasına rağmen, ihtiyaçlar günden güne değiştiği için alan yazında yeni bilgi ve değerlendirmelere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu durumdan hareketle bu araştırmada pandemi sebebiyle uzaktan eğitim alan öğrencilerin elektronik ortamlarla girdikleri etkileşimden etkilenme düzeyleri ailelerin gözünden aktarılmıştır. Elektronik ortamlarla girilen etkileşimin artmasının çocuklarda ne gibi değişikliklere yol açtığı, uzaktan verilen özel eğitim avantaj ve dezavantajlarının neler olduğu, ailelerin bu süreçte yetkinliklerinin, iş birliklerinin ve müdahalelerinin neler olduğu gibi sorulara cevap aranmaktadır. Dolayısıyla bu araştırma pandemi döneminde uzaktan eğitim alan özel gereksinimli öğrencilerin süreçten etkilenme düzeylerinin ebeveyn görüşlerine göre incelemeyi amaçlamaktadır.

Yöntem

Bu bölümde araştırmaya ait araştırma deseni, çalışma grubu, veri toplama aracı ve verilerin analizi ile ilgili bilgiler sunulmuştur.

Araştırma Deseni

Bu araştırmada pandemi döneminde uzaktan eğitim alan özel gereksinimli öğrencilerin süreçten etkilenme düzeylerinin ebeveyn görüşlerine göre incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaçla araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek'e (2016) göre, betimsel tarama belirli bir durumda bireylerin bu duruma yaklaşımlarını görebilmeye ve bu yaklaşımlar doğrultusunda sosyal yapıyı ortaya koymaya imkân tanımaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Çalışma Grubu

Araştırma Konya ve Iğdır illerinde gerçekleştirilmiş olup resmî özel eğitim sınıf ve okullarında eğitim gören özel gereksinimli öğrencilerin velilerinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya toplam 20 veli katılmıştır. Katılan velilerin demografik bilgileri Tablo 1.'de yer almaktadır. Araştırma grubunun belirlenmesinde seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden amaçsal örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Amaçsal örnekleme yöntemi, derinlemesine araştırma imkânı sunan araştırmanın gidişatına göre zengin durumlar bulunmasını sağlayan örnekleme yöntemidir (Büyükoztürk, 2014).

Tablo 1
Katılımcıların Demografik Bilgileri

Kod	Cinsiyet	Yaş	Eğitim Düzeyi	Çalışma Durumu	Yaşadığı Yer	Kullanılan Teknolojik Alet
K/1	Kadın	36-45	Lise	Çalışmıyor	Şehir	Telefon Bilgisayar
K/2	Kadın	26-35	Ortaokul	Çalışmıyor	Şehir	Televizyon Bilgisayar
K/3	Kadın	26-35	İlkokul	Çalışmıyor	Şehir	Bilgisayar
K/4	Kadın	36-45	Üniversite	Maaşlı/ Ücretli	Şehir	Bilgisayar
K/5	Kadın	36-45	İlkokul	Maaşlı/ Ücretli	İlçe	Telefon
K/6	Kadın	36-45	Üniversite	Maaşlı/ Ücretli	İlçe	Telefon Bilgisayar
K/7	Kadın	36-45	Üniversite	Maaşlı/ Ücretli	Şehir	Telefon
K/8	Kadın	46-üstü	İlkokul	Çalışmıyor	B.şehir	Telefon
K/9	Erkek	46-üstü	İlkokul	Maaşlı/ Ücretli	B.şehir	Telefon
K/10	Kadın	26-35	İlkokul	Çalışmıyor	B.şehir	Tablet
K/11	Kadın	26-35	Üniversite	Diğer	B.şehir	Tablet Bilgisayar
K/12	Kadın	36-45	İlkokul	Çalışmıyor	Şehir	Telefon
K/13	Erkek	36-45	Lise	Serbest	Şehir	Telefon
K/14	Kadın	18-24	Lise	Çalışmıyor	Şehir	Televizyon Tablet
K/15	Kadın	36-45	Lise	Çalışmıyor	Şehir	Telefon
K/16	Kadın	26-35	Üniversite	Çalışmıyor	Şehir	Televizyon Tablet Bilgisayar

K/17	Erkek	36-45	Üniversite	Maaşlı/ Ücretli	Şehir	Televizyon Tablet
K/18	Kadın	36-45	İlkokul	Çalışmıyor	B.şehir	Tablet
K/19	Kadın	36-45	İlkokul	Çalışmıyor	B.şehir	Tablet Telefon
K/20	Kadın	36-45	Lise	Çalışmıyor	B.şehir	Tablet Telefon

Katılımcıların çoğunluğunu anneler oluşturmaktadır. Genel yaş aralığı 36-45 yaştır. Katılımcıların çalışma durumlarına bakıldığında çoğunluğun çalışmadığı görülmektedir. Bunun yanı sıra katılımcıların eğitim durumlarının ise ilkokul seviyesinde olduğu ortaya çıkmıştır.

Verilerin Toplanması

Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. ‘Uzaktan Eğitim Ebeveyn Görüşme Formu’ geliştirilmesi sürecinde öncelikle alanda yapılan çalışmalar incelenerek görüşme soruları hazırlanmıştır. Görüşme soruları, uzaktan eğitim ile ilgili yaşananlar ve yaşanılması muhtemel durumlar ile alakalı 14 maddeden oluşmaktadır. Daha sonra görüşme soruları ile alakalı, bir akademisyen, üç uzmanın görüş ve dönütleri alınmıştır. Uzman görüşü doğrultusunda, benzer bulgular çıkarabileceği düşünülen 6 madde çıkarılarak biçimlendirilen 8 soruluk Uzaktan Eğitim Ebeveyn Görüşme Formu pilot görüşmede kullanılmıştır. Pilot görüşme için üç ebeveyne Uzaktan Eğitim Ebeveyn Görüşme Formundaki sorular uygulanmış ve ebeveynlerin görüşleri doğrultusunda anlaşılmayan ifadelerde bazı düzeltmeler yapılmıştır. ‘Uzaktan Eğitim Ebeveyn Görüşme Formuna 8 soruluk son şekli verilmiştir. Veri toplama aracı iki kısımdan oluşmaktadır. İlk kısımda katılımcıların demografik bilgilerinin yer aldığı bölüm, ikinci kısımda da görüşme soruları yer almaktadır. Görüşmeler Şubat-Mart-Nisan 2021 aylarını kapsayacak şekilde tamamlanmıştır. Bu araştırmada aşağıdaki sorulara yönelik ailelerin görüşlerine başvurulmuştur:

1. Pandemi sürecindeki uzaktan eğitimde yayınlanan online içeriklerle ilgili ne düşünüyorsunuz?

2. Pandemi sürecindeki çocuğunuzun motivasyonunu sağlamada kullandığınız yöntemler nelerdir?
3. Elektronik ortamlarla etkileşim arttığından beri çocuğunuzun uyku-yemek düzeni değişti mi? Değiştiyse nasıl bir değişiklik oldu?
4. Çocuğunuzun kullandığı elektronik ortamlara müdahale ediyor musunuz? Ne gibi müdahaleler ediyorsunuz?
5. Elektronik ortamlarla etkileşimlerden sonra çocuğunuzun sizlerle ve sosyal çevreyle ilişkisinde ne gibi değişiklikler gözlemlediniz?
6. Pandemi sürecindeki uzaktan eğitimde sorun yaşıyor musunuz, yaşıyorsanız bunlar nelerdir?
7. Çocuğunuzun aldığı uzaktan eğitim ne tür yarar sağladı?
8. Pandemi sürecinde çocuğunuzun eğitimine dair uzaktan eğitimden başka destek aldınız mı? Bu destekler nelerdir?

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen veriler nitel analiz yöntemlerinden betimsel analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. Betimsel analiz, araştırma sorularının ortaya koyduğu bulguların temalara göre organize edilmesine imkân vermektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Elde edilen veriler incelenerek kendi içinde anlamlı ve tekrarlayan durumlar gruplara ayrılır. Kendi içinde anlam bütünlüğü oluşturan bu gruplamalara araştırmacı tarafından isimlendirme yapılır.

Geçerlik ve Güvenirlik

Görüşme formunun incelemelerinde araştırmacılar her bir maddenin yanına kodlama anahtarını önce bağımsız olarak oluşturmuş, sonra araştırmacılar bir araya gelerek kodlama anahtarına son halini vermişlerdir. Veriler kodlama anahtarına araştırmacılar tarafından önce birbirinden bağımsız olarak işaretlenmiş, sonra kodlamaların karşılaştırılması yapılmış ve araştırmanın güvenilirliği için Görüş Birliği/Görüş Birliği+Görüş Ayrılığı Formülü kullanılarak tüm sorular için güvenilirlik

ortalaması %85 olarak hesaplanmıştır. Analiz sonuçları yorumlanarak, frekans (f) ve kesit alma yöntemleri ile bulgular bölümünde sunulmuştur.

Araştırmayı yapmak üzere Necmettin Erbakan Üniversitesi Araştırma Etiği Kurulundan izin alınmıştır. Ayrıca araştırma süreci boyunca tüm etik ve ahlaki kriterler doğrultusunda hareket edilmiştir.

Bulgular

Araştırmada veri toplama aracında kullanılan her bir soru bir ana tema olarak ele alınmış olup verilen cevaplar ise alt temaları oluşturacak şekilde hazırlanmıştır.

1. Anne-babaların pandemi sürecindeki uzaktan eğitimde yayınlanan online içeriklere yönelik görüşleri

Katılımcılar kendilerine yöneltilen bu soruya üç şekilde cevap vermişlerdir. İlk kategoride yayınlanan online içerikleri faydalı bulan kişiler öğrencilerin dersleri tekrar etmesinde faydalı olduğunu belirtmişlerdir. İkinci kategoride içerikleri yetersiz bulan kişilerin cevapları incelenmiştir. Yetersiz bulma sebepleri sorulduğunda öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarına ve seviyelerine yönelik olmadığı, somutlaştırma ve yaparak yaşayarak öğrenmede yetersiz kaldığı şeklinde cevap alınmıştır. Ayrıca çocuğun seviyesinin çok üstünde ya da çok altında olduğu, bu yüzden de faydalanamadıkları gözlenmiştir. Üçüncü kategoride ise bu içerikler hakkında fikri olmayan kişiler yer almaktadır. Bu gruptaki katılımcıların bir kısmı çocuğunun hiçbir şekilde o içerikleri takip etmediğini, bu yüzden de fikri olmadığını belirtmiştir. Diğer bir kısmı ise kendilerinin hiçbir içeriği incelemeyeceği, bu yüzden bilgi sahibi olmadıklarını açıklamışlardır. Aşağıdaki Tablo 2 soruya verilen cevapların sayısal dağılımını göstermektedir:

Tablo 2

Pandemi sürecindeki uzaktan eğitimde yayınlanan online içerikler

Tema	f
Faydalı Bulan Katılımcı Sayısı	
-Tekrar oluyor	3
-Çocuk boş durmuyor	2
Faydalı Bulmayan Katılımcı Sayısı	
-Seviyeye uygun değil	3
-Yaparak yaşayarak öğrenme kuramına uygun değil	1
-Bireysel özelliklere uygun değil	5
-Teknik sorunlar yaşanıyor	1
Fikri Olmayan Katılımcı Sayısı	
-Çocuğunun ilgisiz olduğu için fikrim yok	2
-Takip etmiyoruz	3

“Çocuğum konuları tekrar etmiş oldu. Bu yüzden biz faydasını gördük.” (K-14)

“Bu dönemde çocukların yapacakları hiçbir şeyleri yoktu, bu sayede çocuğum boş durmadı. Oradaki dersleri izlemiş oldu.” (K-7)

“İçerikleri bizim çocuklarımıza göre yeterli bulmuyorum, çok genel. Bizim çocuklarımız birbirinden tamamen farklı. Bireysel özelliklerine uygun değil.” (K-10)

“Hayır içerikler çok yetersiz. Özel çocukların yaparak yaşayarak somut şekilde öğrenmesi gerekli ama içerikler buna yönelik değil. Bu konuda öğretmenlerin bizi daha fazla yönlendirmesi gerekiyor.” (K-11)

“Maalesef içerikler çok yetersiz çünkü benim çocuğum orta ağır otizm tanılı. Seviyesinin çok üstünde olduğu için faydalanamadık.” (K-15)

“Televizyonda olsun diğer kanallarda olsun hep kopukluk ve bağlantı sorunu yaşadığımız için çocuğum izleyemedi.” (K-12)

“Bizim çocuğumuz televizyon bilgisayar karşısında durabilecek durumda değil. Bu nedenle eğitimler hakkında bilgim yok.” (K-6)

2. Pandemi sürecinde ebeveynlerin çocuklarının motivasyonunu sağlamada kullandığı yöntemler

Katılımcılara yöneltilen bu soruda motivasyon sağlamada olumlu ve olumsuz yaklaşan iki grup gözlenmiştir. Olumlu yaklaşan gruptaki veliler çocuklarını sözel olarak ya da pekiştireçler ile motive etmeye çalıştıklarını söylemişlerdir. Ayrıca olumlu yaklaşan katılımcılardan bazıları ise çocukların kendi içsel motivasyonlarının oldukça

yüksek olduğunu, bu yüzden de ekstra bir çaba sarf etmediklerini, ders vakti gelince kendiliğinden çocukların derse hazır olduğunu açıklamışlardır. Olumsuz yaklaşan gruba bakıldığında ise çocuklarını mahrum etme ya da cezalandırma şeklinde motive etmeye çalıştıkları görülmüştür. Bu ebeveynlerin çocuklarının sevdiği bir şeyi yapmadığı ya da fiziksel kuvvet uyguladığına yönelik bulgular elde edilmiştir.

Tablo 3
Pandemi Sürecindeki Öğrencinin Motivasyonu

Olumlu Yaklaşan Katılımcı Sayısı	f
-Sözel pekiştireç kullanıyorum	5
-Sosyal pekiştireç sunanlar (TV izleme, parka götürme, bilgisayar oynama)	7
-Yiyecek-İçecek pekiştireci sunanlar	1
-Çocuğun içsel motivasyonu	4
Olumsuz Yaklaşan Katılımcı Sayısı	
-Sevdiği bir şeyi yapmıyorum	1
-Fiziksel cezalandırmaya başvuruyorum	2

“Ona derslerini yaparsa parka gidebileceğimizi veya çizgi film izleyeceğini söylüyorum.” (K-10)

“Ödevlerini yaparsa ona yiyecek kazanabileceğini söylüyorum.” (K-4)

“Kızım o konuda çok hassas. Kendisi bize soruyor dersinin ne zaman olduğunu.” (K-17)

“Çocuğum zaten hevesle derse girme vaktini bekliyor. Fazladan motivasyon için bir şey yapmıyoruz.” (K-8)

“Derse katılmazsa kızıyorum ve ona ceza vereceğimi söylüyorum.” (K-2)

“Çocuğum genelde derse katılmak istemiyor. Ben de katılmazsa televizyon izleyemeyeceğini ya da oyun oynayamayacağını söylüyorum.” (K-1)

“Bu konuda öğretmenle birlikte hareket ediyorum. Öğretmenden çekiniyor, o ne derse yapıyor.” (K-5)

3. Elektronik ortamla etkileşim arttığından beri çocukların uyku-yemek düzenine ve düzenlerindeki değişimlere yönelik görüşler

Verilen cevaplar incelendiğinde bu soruda uyku ve yemek düzenlerinde değişiklik olan ve olmayan iki grupla karşılaşıldı. Uyku düzeninin bozulduğunu açıklayan verilerde çocukların akşamları geç saate kadar oturduğu bu yüzden de sabah uyanmakta zorluk çektikleri cevaplarının ağırlıklı olarak verildiği gözlenmiştir. Uyku düzensizliklerinin beraberinde yeme düzensizliğini de getirdiği yönünde bulgular elde

edilmiştir. Bunun yanı sıra uyku ve yemek düzeni değişmeyen çocukların sayısının da oldukça fazla olduğu görülmüştür.

Tablo 4

Pandemi Döneminde Öğrencinin Uyku-Yemek Düzeni

Uyku ve Yemek Düzeni Değişti Diyenlerin Sayısı	f
-Uyku düzeni değişenler (geç yatma-geç kalkma, oyun bağımlılığı)	7
-Yemek düzeni değişenler (iştahsızlık, televizyon karşısında yeme)	3
Uyku ve Yemek Düzeni Değişmedi Diyenlerin Sayısı	10

“Bütün gün evde olduğundan enerjisi bitmiyor. Bu yüzden de akşam olduğunda yatmıyor, çok geç saatlere kalıyor. Sabah da uyandırmakta çok zorlanıyoruz.” (K-2)

“Sürekli oyun oynuyor. Bağımlısı oldu diyebilirim. Bu yüzden uyku düzeni de bozuldu.” (K-8)

“Çocuğumun iştahı tamamen kapandı. Yeme düzeni değişti zorla yemek yediriyoruz.” (K-18)

“Televizyon ya da bilgisayar karşısında yemek yeme huyu edindi. Ne yediğinin ne kadar yediğinin farkında bile değil.” (K-3)

“Bizim bu konuda bir sorunumuz olmadı.” (K-3)

“Ben gün boyu öğretmenimizin yönlendirmesi ile çocuğuma etkinlikler yaptırıyorum, bunun da etkisiyle okuldaki düzeni korumaya çalışıyoruz. Uyku ve yemek düzenimiz bozulmadı.” (K-5)

4. Ebeveynlerin çocukların kullandığı elektronik ortamlara müdahale edip-etmemesi ve ne gibi müdahalelerde bulduklarına yönelik görüşler

Çocukların kullandıkları elektronik ortamlara müdahale edilip edilmediğinin sorulduğu bu soruda müdahale edebilen ve edemeyen iki grup oluştuğu görülmüştür. Müdahale eden ebeveynlerde ilk dikkat çeken yöntem istenmeyen sitelere girişi yasaklayan programların kurulması olmuştur. Bu başlıktaki bir diğer müdahale yöntemi ise mahrum bırakma şeklinde olmuştur. Bazı ebeveynler belirli süre ve içerik müsaadesi ile kontrol sağlamaktadır. Bunların yanı sıra çocukların kullandıkları elektronik ortamlara çatışma çıkmasını veya başka nedenlerden dolayı hiçbir şekilde müdahale edemeyen velilerin de olduğu gözlenmiştir.

Tablo 5

Ders Dışı Elektronik Ortamlara Müdahale Durumu

Müdahale Edenlerin Sayısı	f
-Kısıtlayıcı Şifreleme Yazılımları Yükleyenler	2
-Mahrum Bırakanlar	3
-Belirli Süre ve İçerikle İzin Verenler	12
Müdahale Edemeyenlerin Sayısı	3

“YouTube uygulamasına girmemesi için babası bir program ile şifre koydu.” (K-1)

“Ders dışında eline tablet ya da telefon hiçbir şekilde vermiyoruz.” (K-11)

“Babası akşamları sadece belirli sürede onunla çizgi filmler izleyerek kontrol ediyor. Onun dışında telefon ya da tablet vermiyoruz.” (K-12)

“Ödevlerini bitirdiği zaman sadece belirli bir saat bizim yanımızda oynamak şartıyla veriyoruz. Süresi dolunca elinden alıyoruz.” (K-17)

“Müdahale etmek istiyoruz ama ağlıyor ya da kendine zarar veriyor. Biz de bu yüzden vermek zorunda kalıyoruz.” (K-4)

“Çok oynadığında elinden almak istiyoruz ama bizi dinlemiyor. Ders için asla bilgisayara oturmuyor ama oyun oynadığında elinden alamıyoruz.” (K-18)

5. Elektronik ortamlarla etkileşimlerden sonra çocukların ebeveynlerle ve sosyal çevreyle olan ilişkisinde gözlenen değişimler

Araştırma verileri incelendiğinde mevcut soruya verilen cevapların büyük çoğunluğunu öğrencilerin ailesi ve sosyal çevresiyle ilişkisinin değişmediği yanıtı oluşturmaktadır. Veliler gerek kendileriyle gerekse sosyal çevreyle olan ilişkilerinin aynı devam ettiğini, herhangi bir değişiklik olmadığını açıklamışlardır. Bunun yanı sıra çocuklarında mevcut şartlar sebebiyle değişiklik gözlemleyen veliler de vardır. Bu velilerin cevaplarına bakıldığında suskun ve durgun olma hâli, sürekli odasında kalarak telefon ya da bilgisayarda oyun oynama ve agresifleşme durumları yaşandığı belirlenmiştir. Ayrıca bir ebeveynin çocuğunun zaten iletişim ve sosyal sorunlarının olduğunu, dolayısıyla bu durumunun daha da kötüleştiği yönünde endişeleri belirlenmiştir.

Tablo 6

Elektronik Ortamla Etkileşimlerden Sonra Öğrencinin Aile ve Sosyal Çevreyle Olan İlişki Durumu

Değişiklik Gözlemleyenlerin Sayısı	f
-Suskun, durgun ve içine kapanık oldu	6
-Sürekli oyun oynuyor	2
-Agresifleşti	1
Değişiklik Gözlemlemeyenlerin Sayısı	11

“Eskiden kızım çok uysaldı. Ama şimdi en ufak isteği gerçekleşmediğinde ağlamaya ve bağırmaya başladı.” (K-6)

“İçine kapanık ve durgunlaştığını görebiliyorum. Eskiden böyle değil daha konuşkandı.” (K-13)

“Oğlumun en büyük sorunu dil iletişim geriliği, buna bağlı sosyalliğinin kötü olmasıydı. Okullar tekrar açıldığında eskisine göre daha da kötü başlayacak diye çok korkuyorum.” (K-1)

“Sürekli odasında kalmak ve oyun oynamak istiyor. Bizimle neredeyse hiç konuşmak istemiyor.” (K-2)

“Biz kalabalık bir aileyiz. Çocuğumun sosyal çevresi öncekine göre çok değişiklik göstermedi. Bu durumla alakalı sorun yaşamıyoruz.” (K-5)

“Çocuğumun okuldan uzak kalması şimdilik yararına oldu. O okuldaki konuşulanları kafaya çok takıyor, eve gelince çok eziyet ediyordu. Şimdi daha mutlu.” (K-3)

6. Pandemi sürecindeki uzaktan eğitimde yaşanan sorunlar

Katılımcı cevapları incelendiğinde uzaktan eğitim sırasında sorun yaşayan ve yaşamayan iki grup karşımıza çıkmaktadır. Sorun yaşayan kişilerin yanıtlarından yola çıkarak yaşanan sorunların teknik sorunlar, bireylerin teknolojik aletleri kullanmadaki bilgi yetersizliği ve çocukların yaşadığı motivasyon sorunları olduğu ortaya çıkmıştır. Bunların dışında hiçbir zorluk çekilmediği de pek çok katılımcı tarafından belirtilmiştir.

Tablo 7

Pandemi Sürecindeki Uzaktan Eğitimde Yaşanılan Sorunlar

Sorun Yaşayanların Sayısı	f
-Teknik Sorunlar	6
-Bilgi Yetersizliği	3
-Çocuğun Motivasyon Sorunları	4
Sorun Yaşamayanların Sayısı	7

“İnternetim sürekli kopmalar yaşıyor. Bu yüzden çocuğum derslerden verim alamıyor.” (K-3)

“Telefon ekranı o kadar küçük ki çocuğum bakarken zorlanıyor.” (K-8)

“Ben pek fazla ders açmayı kapatmayı bilmiyorum. Abisi genelde açıp kapatıyor. O yoksa derse katılamıyor.” (K-14)

“Ben zorlanmıyorum ama çocuğum derse katılmak istemiyor, onu ikna etmekte zorlanıyorum.” (K-13)

7. Uzaktan eğitimin çocuklara sağladığı yararlar

Öğrencilerin aldığı online özel eğitimin faydasını gören katılımcıların görüşleri ise şu şekilde gruplanmıştır: Ders tekrarının sağladığı görüşü, yeni kazanımlar edinme görüşü ve sosyalleşme sağladığına yönelik görüşlerden oluşmaktadır. Bazı aileler bu durumu avantaja çevirdiklerini dile getirmişlerdir. Bu görüşlerin yanı sıra hiçbir yarar sağlamadığını dile getiren ebeveynler de olmuştur.

Tablo 8

Uzaktan Eğitim Yararları

Fayda Sağladığını Açıklayanların Sayısı	f
-Konu Tekrarı	5
-Yeni Kazanım Edinimi	2
-Sosyalleşme	6
Fayda Sağlamadığını Açıklayanların Sayısı	7

“Maalesef yapılan canlı dersler benim çocuğuma hiçbir şekilde fayda sağlamadı.” (K-13)

“Ben derslere rağmen çocuğumda bir ilerleme göremedim. Bu yüzden de derslerin faydalı olduğunu düşünmüyorum.” (K-18)

“Kızım özellikle ince kas becerilerine yönelik yapılan etkinliklerden sonra çok gelişti.” (K-14)

“Çocuğum okulda öğrendiklerini unutmamış oldu. Konu tekrarı yapıldı.” (K-10)

“Dersten ziyade çocuğum okuldaki arkadaşlarını ve öğretmenini gördü. Böylece az da olsa sosyalleşti ve okulla bağı kopmamış oldu.” (K-20)

“Bu dönemin bana göre en büyük katkısı ben de çocuğumla daha yakından ilgilenmeyi öğrendim. Öğretmenlerimiz önceden bizi de derslere katmak için çok uğraşırlardı fakat nasıl yapılacağını bilemiyordum ya da önemsemiyordum. Açıkçası öğretmenlerimizde bizi nasıl dâhil edeceğini bilemiyordu. Bundan sonra okulun açılmasıyla birlikte çocuğumun çok gelişeceğini düşünüyorum.” (K-3)

8. Pandemi sürecinde çocukların eğitimi için uzaktan eğitimden başka alınan destekler

Pandemi süresince uzaktan özel eğitim dışında herhangi bir destek alıp almadıkları sorulduğunda cevaplar iki başlık altında toplanmıştır. Destek alan grup kendi içerisinde materyal edinimi ve aplikasyon kurulumu, özel ders desteği ve rehabilitasyon merkezi desteği alımı şeklinde ayrılmaktadır. Herhangi bir destek almayanlar ise sadece sınıf öğretmenlerinin verdiği uzaktan eğitim hizmetinden yararlandıklarını, bunun dışında herhangi bir destek vs. almadıklarını açıklamışlardır.

Tablo 9

Uzaktan Eğitim Dışında Alınan Destek Hizmetler

Destek Alanların Sayısı	f
-Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi	7
-Özel Ders/Özel Öğretmen	4
-Materyal ve Aplikasyon	2
Destek Almayanların Sayısı	7

“Canlı derslere bağlanmak dışında haftada iki gün rehabilitasyon merkezine devam etti.” (K-19)

“Duy Beni-Dinle Beni adlı uygulamayı indirerek buradaki etkinlikleri yaptırıldı.” (K-10)

“İnternet üzerinden materyal sipariş ederek oradan faydalandık.” (K-13)

“Haftada iki gün eve gelen özel hoca tuttuk. O şekilde bir destek aldık.” (K-4)

“Hiç destek almadık, okulda verilen bilgiler yeterli oldu.” (K-5)

Tartışma ve Sonuç

Pandemi süreci başladığı günden itibaren tüm dünya ülkeleri salgınla baş edebilmek için farklı yöntemler uygulamışlardır. Bu yöntemin başında ise sosyal izolasyon gelmektedir (Özdemir ve Pala, 2020). Türkiye de bu sosyal izolasyonu tüm gruplar üzerinde uygulamak zorunda kalmıştır. En kalabalık ortamlar olan okullarda ve eğitim camiasında bu izolasyonun sağlanması için uzaktan eğitime geçilmiştir. Hızlıca hazırlanan içerikler ve altyapı hazırlıklarıyla birlikte uzaktan eğitime başlanmıştır (CDC, 2020). Ülkemizde daha önce kullanılmayan ve çok yeni olan bu durum öğrencileri de oldukça etkilemiştir. Eğitim alan öğrenci popülasyonuna bakıldığında özel gereksinimli

öğrencilerin koşulları göze alındığında en fazla etkilenmesi beklenen grubun hiç şüphesiz özel gereksinimi olan çocuklar olduğu düşünülmektedir. Birbirinden tamamen farklı ve özel ihtiyaçlara sahip özel gereksinimi olan çocukların, bireysel farklılıkları dikkate alınarak hazırlanan BEP' ler ile (Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı) ve uzman eğitimden eğitim almaları gerekmektedir (Avcıoğlu, 2011). Fakat uzaktan eğitime geçildiği için gerek kanallar aracılığıyla verilen eğitimlerin gerekse yeniden hazırlanan BEP içeriklerinin öğrencilerin büyük çoğunluğuna hitap etmediği alan yazında ortaya konulmuştur (Kurt ve Kurtoğlu, 2020). Bu yüzden de hem veliler hem de öğrenciler pek çok zorlukla karşılaşmışlardır. Bu araştırma uzaktan eğitim süresince öğrencilerin ve velilerin karşılaştıkları sorunları, veliler gözünden değerlendirme sonuçlarını içermektedir.

Pandemi başladığı andan itibaren tüm dünya özellikle eğitim konusunda oldukça hazırlıksız bir durumla karşı karşıya kalmıştır (Papagiannidis, Harris ve Morton, 2020). Bu durum öğretmenlerin alışkanlıklarını sürdürmelerini güçleştirirken yeni yöntemler geliştirmeleri yönünde onları zorlamaktadır. Mevcut araştırmada katılımcıların yarısı uzaktan ders içeriklerini faydalı bulmadıklarını açıklamışlardır. Katılımcıların %25'lik kısmı ise hiç takip etmediklerini, bu yüzden de bir fikirlerinin olmadığını belirtmişlerdir. Bunun dışında yapılan benzer araştırmalar incelendiğinde görülmektedir ki hazırlanan uzaktan dersler öğrencilerin hazır bulunuşluk seviyelerine uygun olmadığından ve bireysel özellikler dikkate alınmadığından yetersiz olarak nitelendirilmiştir (Şenol ve Can Yaşar, 2020). Ayrıca bir başka araştırmada da EBA ve EBA TV içeriklerinin özel gereksinimli çocukların eğitim ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz olduğu, hazırlanan videoların bireysel farklılıklara hizmet etmede yetersiz kaldığı görülmüştür ki bu da mevcut araştırmayla paralellik gösteren bir durumdur (Mengi ve Alpdoğan, 2020).

Bir diğer araştırma verisine bakıldığında özel gereksinimli öğrencilerin motivasyonunun sağlanması için kullanılan yöntemler belirlenmiştir. Katılımcıların %75 gibi büyük çoğunluğu motivasyon sağlamada olumlu yaklaşımlar kullanmışlardır. Özellikle sözel ve sosyal pekiştiriciler kullanarak çocukların derse katılmaları ve verilen etkinlikleri yapmaları sağlanmaya çalışılmıştır.

Yine araştırma verilerine bakıldığında çocukların rutinlerinde (uyku-yemek) ne gibi değişiklikler olduğu incelenmiş ve katılımcıların %50'si çocuklarının uyku ve yemek düzenlerinde herhangi bir değişiklik gözlenmezken diğer %50'lik kısımda

değişiklik olduğu sonucu ortaya çıkarılmıştır. Livari ve arkadaşlarının (2020) araştırmaları incelendiğinde ise çocukların rutinlerinin değiştiği, uyku ve yemek düzenlerinin bozulduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yine başka benzer bir araştırma da görülmektedir ki; çocuklar sabah uyanmada ve akşam uyku saatlerinde gecikmeler ve sorunlarla karşı karşıya kalmaktadırlar (Şenol ve Can Yaşar, 2020). Mengi ve Alpdoğan (2020) araştırmalarında çocukların düzenlerinin bozulduğu ve bunun yanı sıra problem davranışlarının arttığı sonucuna ulaşmışlardır.

Yapılan bu araştırmanın bir diğer maddesi incelendiğinde katılımcılara çocuklarının kullandıkları elektronik ortamlara müdahale edip etmedikleri sorulmuştur. Sonuçlar göstermektedir ki ailelerin %70,5'lik kısmı gerek elektronik ortamla geçirilen süreye gerekse elektronik içeriklere müdahale etmektedirler. Çocuklar sadece ailelerin belirlediği sürede ve onların belirlediği içerikleri kullanarak elektronik ortamlarda vakit geçirebilmektedirler.

Özel gereksinimli çocukların sosyal yaşamlarının nasıl etkilendiğinin incelendiği kısımda ise katılımcıların yarısından fazlası (%55) çocuklarında herhangi bir değişiklik gözlemediklerini belirtmişlerdir. Yapılan araştırmalara bakıldığında, bu olumsuz durumu kavrayıp çözüm odaklı yaklaşan ailelerin çocuklarının mevcut sosyal yaşamlarının etkilenmediği belirlenmiştir (Frederick, Raabe, Rogers ve ark.,2020). Bunun yanı sıra çocukların okula gidememeleri, park ve oyun alanı gibi mekânlara gitmelerinin sınırlandırılmasının onların sosyal çevreleriyle olan iletişimlerinin olumsuz etkilenmesine yol açtığını destekleyen araştırmalara da literatürde rastlanmaktadır (Glassy & Tandon, 2020). Bu da mevcut araştırma ile benzer olmayan başka bir araştırmadır.

Tüm bunların yanı sıra araştırmada katılımcı velilerin uzaktan eğitimlerde bir veli olarak yaşadıkları da incelenmiştir. Katılımcıların %65'lik kısmında yaşadıkları zorlukların özellikle teknik sorunlar olduğu görülmektedir. İnternet paketlerinin yetersizliği, bağlantı sorunları ve teknolojik aletlerin kullanımında yaşanan zorluklar bu sorunların başında yer almaktadır. Uzaktan eğitimin aileler için de çok yeni olduğu, onların da bu süreçte pek çok zorlukla karşılaştıkları doğal bir sonuçtur (Bozkurt, 2020). Özellikle özel gereksinimli çocuk aileleri söz konusu olduğunda ailelerde yaşanan sorunların çocukların motivasyonlarının sağlanamaması ve problem davranışların kontrolden çıkması ağırlıklı olduğunu gösteren araştırmalar mevcuttur (Fronapfel & Demchak, 2020).

Bir diğer madde olan uzaktan eğitimin ne tür yararlar sağladığını içeren veriler incelendiğinde katılımcıların %65'i çocuklarının ders konularını tekrar ettikleri ve ekrandan bile olsa öğretmen ve arkadaşlarını görmenin onların sosyalleşme ve motivasyonuna katkı sağladığı için uzaktan eğitimi faydalı bulmuşlardır. Bu konuda yapılan araştırma verilerine bakıldığında ise evde uzaktan eğitimin tekrar ve yeni öğrenmelere katkı sağladığının desteklendiği araştırmalara rastlanmıştır (Şenol ve Can Yaşar, 2020). Çetin ve Ercan, (2021) yapmış olduğu çalışmada da pandemi sürecinde ailelerin çocuklarıyla daha fazla vakit geçirdikleri ev içi rutinlerin öğretilmesinde daha fazla katkı sağladıkları ve öğretmenlerle etkileşimlerinin artmasının ailelerin çocuğa yardım etme ile ilgili kendilerini geliştirmesi yönünde olumlu sonuçlar elde edilmiştir.

Araştırmada ele alınan son içerik ise velilerin uzaktan eğitim süreci dışında herhangi bir destek alıp almadıklarıdır. Burada katılımcıların büyük bir çoğunluğu (%65) uzaktan eğitimin yanı sıra başka eğitim destekleri aldıklarını açıklamışlardır. Bunların başında Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezlerinden aldıkları destekler yer almaktadır. Bunun yanı sıra özel ders/öğretmen desteği alan katılımcı cevapları da mevcuttur. Ayrıca ek materyal ve online uygulamalar ile de desteklemeler yapılmıştır. Şenol ve Can Yaşar (2020) araştırması incelendiğinde de benzer sonuçlar görülür. Burada da velilerin eğitici materyal ve internet verileri ile çocuklarının uzaktan eğitimlerini destekledikleri görülmüştür. Yine bu da her iki araştırma sonuçlarının birbirini desteklediğini ortaya koymaktadır.

Bu araştırma bağlamında pandemi sebebiyle verilen uzaktan eğitim hizmetlerinden özel gereksinimli çocukların ne düzeyde etkilendikleri veliler aracılığıyla incelenmiştir. Sonuçlara bakıldığında ise özel gereksinimli öğrencilerin bu süreçten gerek akademik gerekse sosyal olarak olumsuz etkilendikleri görülmektedir. İleriki yıllarda bu olumsuzlukların getirdiği sorunların telafisi ise her geçen gün daha da zorlaşmaktadır. Gerek davranış problemleri gerek uyum sorunları sonraki yaşamlarını olumsuz etkileyecektir. Özellikle orta ağır yetersizliği olan grubun etkilenme seviyesinin daha fazla olacağı düşünülürse bu popülasyona yönelik çalışmaların derinleşmesi faydalı olacaktır. Bu olumsuzlukların giderilmesi içinse velilerin edindikleri bu yeni eğitsel kimlikleri bir an önce kabullenip eğitimdeki rollerinin artırılması gerekmektedir. Özellikle velilere yönelik teknoloji kullanımının etkililiğinin yükseltilmesi önem arz etmektedir. Son olarak ise uzaktan eğitim için gerekli altyapı ağının ivedi olarak genişletilmesi ve eksiklerin tespit edilerek giderilmesi gerektiği de göz önüne alınmalıdır. Aksi takdirde bugün yaşanan sıkıntıların özel gereksinimli

bireylerin ileriki yaşamlarında toplum içerisinde çözülemez sosyal problemlere ve uyum sorunlarına sebep olacağı düşünülmektedir. Özel eğitimin en temel ve biricik amacı olan “içinde yaşadığı topluma uyum sağlayan ve kendi kendine yetebilen bireyler yetiştirmek” olgusu, bu olumsuz durumun çözümünün ne derece önemli olduğunu hatırlatmaktadır.

Bu doğrultuda eğitsel açıdan şu önerilerde bulunulabilir:

1. Hazırlanan eğitsel içerikler öğrencilerin ihtiyaçlarına ve bireysel özelliklerine uygun hâle getirilecek şekilde yeniden düzenlenmelidir.
2. Eğitimin aksamasına sebep olan teknolojik altyapı eksiklikleri giderilmelidir.
3. Özellikle öğrenci velilerinin teknolojik destek eğitimlerine tabi tutulması gereklidir.
4. Öğrencilerin akademik eğitimlerinin yanı sıra problem davranış ve motivasyon eksikliklerine yönelik öğretmen ve veli iş birliğine dayalı etkinlikler ve sağaltım planları oluşturulmalıdır.

Bunun yanı sıra ileri uygulamalara yönelik şu önerilerde bulunulabilir:

1. Özel gereksinimli öğrenciler ile normal gelişim gösteren öğrenciler arasındaki pandemiden etkilenme alanları incelenmelidir.
2. Özel gereksinimli bireylerin yetersizlik türlerine göre uzaktan eğitimin olumlu ve olumsuz yönleri ele alınmalıdır.

Kaynakça

- Akbayrak, K., Vural, G. & Açar, M. (2021). Özel Eğitim Öğretmenlerinin Koronavirüs Pandemisi Döneminde Uzaktan Eğitime İlişkin Deneyim ve Görüşleri. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(1), 471-499.
- Avciođlu, H. (2011). Zihin Engelliler Sınıf Öğretmenlerinin Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP) Hazırlamaya İlişkin Görüşleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 12(1), 39-53.
- Basaran, M. & Aksoy, A. B. (2020). Parents' views on the family lives in the coronavirus (COVID-19) outbreak process. *The Journal of International Social Research*, 13(71), 668-678.
- Bozkurt, A. (2020). Koronavirüs (COVID-19) Pandemi Süreci ve Pandemi Sonrası Dünyada Eğitime Yönelik Deđerlendirmeler: Yeni Normal ve Yeni Eğitim Paradigması. *AUAD*, 6(3), 112-142.
- CDC. (2020). Center For Disease Control and Prevention [CDC] Caring for Children: Tips To Keep Children Healthy While School's Out.
- Cortegiani, A., Ingoglia, G., Ippolito, M., Giarratano, A. & Einav, S. (2020). A Systematic Review on The Efficacy and Safety of Chloroquine for The Treatment of COVID-19. *Journal of Critical Care*, 57, 279-283.
- Çetin, Ş & Ercan, T. (2021). Otizme Sahip Ergen Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Deneyimlerinin Ebeveyn Aracılığı ile İncelenmesi. *Anadolu Akademi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 105-121.
- Frederick, JK, Raabe, GR, Rogers, VR & ark. (2020). Advocacy, Collaboration, and Intervention: A Model of Distance Special Education Support Services Amid COVID-19, *Behavior Analysis in Practice*, 13, 748-756.
- Fronapfel, B.H. & Demchak, M. (2020). School's Out for COVID-19: 50 Ways BCBA Trainees in Special Education Settings Can Accrue Independent Fieldwork Experience Hours During the Pandemic. *Behavior Analysis in Practice*, 13(2), 312-320. <https://doi.org/10.1007/s40617-020-00434-x>

- Glassy, D. & Tandon, P. (2020). Getting Children and Teens Outside While Social Distancing for COVID-19. Retrieved August 26, 2020, from American Academy of Pediatrics [AAP]
<https://www.healthychildren.org/English/healthissues/conditions/COVID-19/Pages/Getting-Children-and-Teens-Outside-While-Social-Distancing.aspx>
- İşman, A. (2011). *Uzaktan Eğitim*. Geliştirilmiş 4. Baskı. Ankara. Pegem Akademi Yayınları.
- Karabulut, Ş. (2020). 7244 sayılı Kanun kapsamında yeni koronavirüs (COVID-19) salgınının ekonomik ve sosyal hayata etkilerinin azaltılması amacıyla alınan önlemler. *Legal Mali Hukuk Dergisi*, 16(185), 1291-1320.
- Karahan, S., Yıldırım Parlak, Ş., Demiröz, K., Kaya, M. & Kayhan, N. (2021). Annelerin Koronavirüs (COVID-19) sürecinde özel gereksinimli çocuklarının problem davranışları ile baş etme deneyimleri. *Journal of Qualitative Research in Education*, 25, 79-105. doi: 10.14689/enad.25.4
- Kaya, Z. (2002). *Uzaktan Eğitim*. 1. Baskı. Ankara. Pegem A Yayıncılık.
- Korkmaz, G. & Toraman, Ç. (2020). Are we ready for the post-COVID-19 educational practice? An investigation into what educators think as to online learning. *International Journal of Technology in Education and Science (IJTES)*, 4(4), 293-309.
- Kurt, A. & Kurtoğlu Erden, M. (2020). Koronavirüs Hastalığı 2019 Sürecinde Özel Gereksinimli Bireyler. *Millî Eğitim Dergisi*, 1105-1119. DOI: 10.37669/milliegitim.787606
- Külekeçi Akyavuz, E., & Çakın, M. (2020). COVID-19 Salgınının Eğitime Etkisi Konusunda Okul Yöneticilerinin Görüşleri. *Turkish Studies Journal*, 15(4), 723-737.
- Livari, N., Sharma, S. & Ventä-Olkkonen, L. (2020). Digital Transformation of Everyday Life –How COVID-19 Pandemic Transformed The Basic Education of The Young Generation And Why Information Management Research Should Care? *International Journal of Information Management*, 102183. <https://doi.org/10.1016/j.ijinfomgt.2020.102183>.

- Mengi, A. & Alpdoğan, Y. (2020). COVID-19 Salgını Süresince Özel Eğitim Öğrencilerinin Uzaktan Eğitim Süreçlerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi. *Millî Eğitim Dergisi*, 49(1) 413-437.
- Özdemir, Ö. & Pala, A. (2020). Çocuklarda COVID-19 Enfeksiyonunun Tanısı, Tedavisi ve Korunma Yolları. *Journal of biotechnology and strategic health research*. doi:10.34084/bshr.711208
- Papagiannidis, S., Harris, J. & Morton, D. (2020). WHO Led The Digital Transformation Of Your Company? A Reflection Of IT Related Challenges During The Pandemic. *International Journal of Information Management*, 102166. <https://doi.org/10.1016/j.ijinfomgt.2020.102166>
- Parmigiani, D., Benigno, V., Giusto, M., Silvaggio, C. & Sperandio, S. (2021). E-inclusion: online special education in Italy during the COVID-19 pandemic, *Technology, Pedagogy and Education*, 30(1), 111-124, DOI: 10.1080/1475939X.2020.1856714
- Reimers, F. M., & Schleicher, A. (2020). A framework to guide an education response to the COVID-19 Pandemic of 2020. OECD Report. <https://learningportal.iiep.unesco.org/en/library/a-framework-to-guide-an-education-response-to-the-COVID-19-pandemic-of-2020>
- Sardohan Yıldırım, A. & Bozak, B. (2021). COVID-19 Sürecinde Çoklu Yetersizliği Olan Çocukların Ailelerine Sunulan Destekler: Bir Durum Çalışması. *Yaşadıkça Eğitim*, 35(1), 154-172.
- Şenol, F. & Can Yaşar, M. (2020). COVID-19 Pandemisi Süresinde Öğretmen ve Ebeveyn Gözünden “Özel Eğitim”. *Millî Eğitim Dergisi*, 49(1) 439-458.
- Turan, H. & Akkaynak, M. (2021). COVID-19 Pandemisinde Özel Gereksinimli Çocuklar ile Çalışan Öğretmenlerde Sağlık Anksiyetesinin Tükenmişlik Üzerindeki Etkisi. *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, 8, 577-588.
- World Health Organization (WHO). (2020). Coronavirus disease (COVID-19) Dashboard. Confirmed cases, [cited 2020 feb 3]; Available from: <https://COVID19.who.int/>
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin.

Summary

Distance education emerges as an education model where the teacher and learner do not have to be in the same environment, and lessons are conducted by e-mail or other technological means (İşman, 2011). Although distance education is seen as a very advantageous model since it can be performed at any time of the day and offers flexible time and space to individuals, this model also has disadvantages. These disadvantages can be listed as restricting students' socialization, being unable to reach disadvantaged students who cannot learn without assistance, and not being able to conduct practice lessons efficiently (Kaya, 2002). These negativities that occur in formal education come up with different problems in special education. It is known that students with special needs have both academic and cognitive problems as well as social and communicative problems. When looking at the complex process of special education, it is known that many problems arise even in face-to-face education in the classroom in the form of individual and group teaching, thus, it is inevitable to encounter problems in the distance education process. Therefore, this research aims to examine the level of being affected of students with special needs who receive distance education during the pandemic period, according to the views of the parents. For this purpose, the descriptive model is used in the research.

The research was carried out in Konya and Iğdır provinces and was carried out with the participation of the parents of 20 students with special needs studying in official special education classrooms and schools. A semi-structured interview form is developed to be used in this study as well. The interviews were made by phone calls or e-mails due to the pandemic process. The interviews were completed in February, March, and April 2021. The research data were analyzed by content analysis method, one of the descriptive analyses.

When the data collection tools used in the study were examined, it was seen that all parents answered all the questions. Each question used in the data collection tool was handled as a main theme, and the answers were prepared in a way to form sub-themes. Parents answered the question of “What do you think about the online content published in distance education during the pandemic process?” in three ways: They stated that it was beneficial for them to repeat the lessons, that the contents were insufficient, and

that they could not benefit from it because it was too high or too below the child's level. In addition, some of the parents stated that their children did not follow those content in any way and therefore they had no idea.

In the question of “What methods do you use to motivate your child during the pandemic process?”, two groups were observed to possess positive and negative approaches in providing motivation. It was seen that while the parents with positive approaches stated that they tried to motivate their children verbally or with reinforcements, the other group with negative approaches tried to motivate their children in the form of deprivation or punishments.

When the answers given by the parents to the questions of “Has your child's sleep-meal pattern changed since interaction with the electronic environment increased? If so, how did it change?” were examined, these questions were divided into those with and without changes in sleep and eating patterns. In the data explaining that the sleep pattern was disturbed, it was observed that the answers that children stayed up late in the evening and therefore had difficulty in waking up in the morning were predominantly given.

According to the answers given by the parents to the questions of ”Do you interfere with the electronic media your child uses? What kind of interventions do you take?” it was observed that there were two groups that can and cannot interfere with electronic media. The installation of programs that prohibit access to unwanted sites was what was mostly implemented by the parents who can interfere. In addition, we encountered a group that provides control with a certain time and content permission.

According to the answers given by the parents to the question of “What kind of changes did you observe in your child's relationship with you and the social environment after interactions with the electronic environment?” most of the students' relationship with the family and social environment did not change, while there were also parents who observed changes in their children due to the current conditions. When looking at the answers of the latter group, it was seen that their children experienced a state of languishment and silence, constantly staying in their room and playing games on the phone or computer and becoming aggressive.

According to the answers given to the question of “How did your child benefit from online special education?”, there were parents who did not find online special education services useful. In addition, parents who benefited from the online special education that students received, came up with opinions that it provided lesson repetition, new acquisitions, and socialization.

The answers of the parents to the questions of “Have you received any support other than online education for your child's education during the pandemic process? What are these supports?” were collected under two headings: those who received support and those who did not. The group that received support was divided into material acquisition and application installation, private course support, and rehabilitation center support. Those who did not receive any support stated that they only benefited from the online special education service provided by their classroom teachers and that they did not receive any other support.

In this direction, the following suggestions can be made in terms of education:

- The educational contents prepared can be rearranged to suit the needs and individual characteristics of the students.
- Technological infrastructure deficiencies that cause disruption of education can be eliminated.
- The differences and relationships between students with normal development and students with special needs affected by the pandemic can be examined.